

Dosar nr. 3r-343/22

Prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Minciuna, E. Palanciuc, V. Negru)

DECIZIE

28 decembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Craiu
Aliona Miron

examinând recursul depus de Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor”,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” împotriva Președintelui Republicii Moldova, Președintele Comisiei juridice a Parlamentului Republicii Moldova și IP „Teleradio-Moldova” cu privire la obligarea emiterii actelor administrative,

împotriva încheierii din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a acordat termen pentru înlăturarea neajunsurilor,

c o n s t a t ă :

La 28 iulie 2022, Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” împotriva Președintelui Republicii Moldova, Președintele Comisiei juridice a Parlamentului Republicii Moldova și IP „Teleradio-Moldova” cu privire la obligarea emiterii actelor administrative.

Prin încheierea din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a stabilit Asociației Obștești „Protecția Consumatorilor” un termen de 15 (cincisprezece) zile calendaristice de la data notificării prezentei încheieri, pentru înlăturarea neajunsurilor stabilite și anume ajustarea pretențiilor formulate în cererea de chemare în judecată, prin concretizarea acestora, ținând cont de prevederile art.206 alin.(1) Cod administrativ, indicarea în acțiune a circumstanțelor de fapt și de drept pe care reclamantul își întemeiază pretenția, indicarea circumstanțelor care confirmă încălcarea unui drept propriu în sensul art.189 al.1) și art.17 Cod administrativ, cât și prezentarea cererii de chemare în judecată cu traducere în limba în care se desfășoară procedura judiciară, adică în limba de stat - limba română.

La 28 septembrie 2022, Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” a depus recurs împotriva încheierii din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Prin încheierea din 14 decembrie 2022 Curtea Supremă de Justiție a fost amânată examinarea prezentei cauze în ordine de recurs pentru data de 28 decembrie 2022 și s-a acordat recurentei Asociația Obștească „Protecția

Consumatorilor” termen până la 26 decembrie 2022, ora 17:30, pentru prezentarea la Curtea Supremă de Justiție (cu sediul situat în mun.Chișinău, str. Petru Rareș, 18), a cererii de recurs motivată împotriva încheierii din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, redactată cu traducere în limba de stat.

La aceeași dată, 14 decembrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat la adresa recurentei Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor”, copia încheierii din 14 decembrie 2022 (f.d.80), notificată ultimei la 21 decembrie 2022, fapt ce rezultă din avizul poștal de recepționare DS8007993470AS.

Conform art.191 alin.(5) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție soluționează cererile de recurs împotriva hotărârilor, deciziilor și încheierilor curții de apel.

Potrivit art.243 alin.(2) din Codul administrativ, instanța competentă soluționează recursul împotriva încheierilor judecătorești fără ședința de judecată.

Studiind cererea de recurs în raport cu actele cauzei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată inadmisibilitatea acesteia, din următoarele motive.

Conform art.243 alin.(1) lit.a) din Codul administrativ, examinând recursul împotriva încheierii judecătorești, instanța adoptă decizie de declarare a recursului inadmisibil.

Totodată, instanța de recurs învederează că potrivit art.241 alin.(3) din Codul administrativ, pentru contestarea cu recurs a încheierilor judecătorești se aplică corespunzător prevederile cap.III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său, prevederile art.233 din cap.III din Codul administrativ reglementează condițiile de formă și conținut față de cererea de apel, și, prin urmare, față de cererea de recurs.

La rândul său, prevederile art. 236 alin.(2) din cap. III din cartea a treia Cod administrativ indică că, apelul se declară inadmisibil în special când: a) hotărârea în fond nu poate fi contestată cu apel; b) apelul este depus în mod repetat; c) apelul este depus de o persoană neîmputernicită; d) apelul a fost depus după expirarea termenului stabilit la art.232 alin.(1); e) motivarea apelului nu a fost depusă sau a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la art.232 alin.(2); f) cererea de apel nu corespunde cerințelor stabilite la art.233 alin.(1) și (2) și art.234 alin.(1) și apelantul nu a înlăturat neajunsurile în termenul stabilit de instanța de judecată.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că legiuitorul prin expresia „în special” din conținutul normei art.236 alin.(2) Cod administrativ a indicat că temeiurile de inadmisibilitate stipulate nu poartă un caracter exhaustiv, respectiv prin lege, pot fi reglementate și alte temeiuri care necesită a fi verificate la etapa examinării cererii de recurs.

Instanța de recurs constată, la caz, că recurenta Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” a depus cererea de recurs într-o altă limbă decât cea prevăzută de legislație și fără a anexa traducerea cererii de recurs în limba de stat, deși a fost obligat prin lege să depună actul enunțat în limba oficială.

Mai mult, prin încheierea din 14 decembrie 2022 a Completului specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție recurente i-a fost acordat termen până la 26 decembrie 2022, pentru a prezenta recursul motivat tradus în limba de stat.

Instanța de recurs punctează că încheierea din 14 decembrie 2022 a Completului specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a fost expediată recurente prin intermediul oficiului poștal (f.d.80). De asemenea, încheierea a fost plasată pe portalul Curții Supreme de Justiție.

În această ordine de idei, art.26 din Codul administrativ, stipulează că limba de procedură în fața autorităților publice și a instanțelor de judecată competente este cea prevăzută de legislație.

Prin Hotărârea nr.17 din 04 iunie 2018 a Curții Constituționale a Republicii Moldova, a fost constatată desuetudinea Legii nr.3465-XI din 01 septembrie 1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. Curtea a notat că potrivit art.74 alin. (1) din Legea nr.100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, efectul constatării desuetudinii unei legi presupune încetarea acțiunii sale, tot așa cum se întâmplă în cazul abrogării ei.

În lumina celor indicate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că unul din principiile fundamentale ale procesului civil și penal este principiul limbii oficiale de procedură, care este consacrat în art.118 din Constituție, art.24 din Codul de procedură civilă, art.16 din Codul de procedură penală și art.9 din Legea cu privire la organizarea judecătorească.

Prevederile conținute în art.118 din Constituție sunt necesare pentru asigurarea respectării drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor în condițiile egalității depline în fața legii. Reglementările invocate au fost reluate și incorporate în textul legilor procedurale, fiind coroborate cu tratatele internaționale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului, care nu impun condiții privind limba în care se desfășoară procesul, prezumând că ședința de judecată se desfășoară în limba națională a statului.

Completul specializat pentru examinarea cauzelor de contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține în speță și prevederile art.1 alin.(2) Cod administrativ, conform cărora legislația administrativă se întemeiază pe normele constituționale dezvoltate în prezentul cod, în alte legi și în alte acte normative subordonate legii, care reglementează raporturile administrative și care trebuie să fie în concordanță cu Constituția Republicii Moldova.

În conformitate cu art.13 din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine, care în lumina Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.36 din 05 decembrie 2013, urmează a fi înțeleasă ca limba română. Caracterul oficial al limbii instituie, obligativitatea utilizării acesteia în raporturile cetățenilor cu autoritățile statului, în

această limbă fiind redactate și aduse la cunoștința publică toate actele oficiale ale statului.

Principiul utilizării limbii oficiale impune obligația participanților la proces de a se conforma condițiilor de admisibilitate a cererii de chemare în judecată, cererii de apel și cererii de recurs, *inter alia* de a fi redactate în limba în care se desfășoară procedura judiciară, adică în limba de stat - limba română.

Însăși Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că dreptul de acces la instanță nu este unul absolut și se pot impune anume limitări; acestea sunt implicit admise, deoarece dreptul de acces „prin natura sa, presupune reglementarea sa de către stat, reglementare care poate varia în timp și spațiu, în concordanță cu nevoile și resursele comunității și ale indivizilor” (a se vedea *Stanev vs Bulgaria* [Marea Cameră], 17 ianuarie 2012, §230; *Pasquiuni vs San Marino*, 2 mai 2019, §156).

Condițiile de admisibilitate a unei căi de atac pot fi aplicate dacă nu reduc substanța dreptului de acces la un tribunal și, în special, dacă ele urmăresc un scop legitim și dacă există o legătură rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul care trebuie îndeplinit (a se vedea *Sultan vs Republica Moldova*, 5 iunie 2018, §24; *Graciova vs Republica Moldova*, 24 ianuarie 2019, §§23-24). Limitările într-o cale extraordinară de atac pot fi mai stricte decât cerințele instituite pentru o cale de atac ordinară (a se vedea, *inter alia*, *Miessen vs Belgia*, 16 octombrie 2016, §64; *Samardzic vs Croația*, 20 iulie 2017, §28; *Zubac vs Croația* [Marea Cameră], 5 aprilie 2018, §82).

În aceste condiții, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție concluzionează că, în cazul când cererea de recurs este redactată într-o altă limbă decât limba de stat, justițiabilului i se va indica acest neajuns și i se va acorda un termen pentru înlăturarea acestuia. Dacă cererea de recurs se va perfecta în limba de stat sau va fi însoțită de o traducere oficială a textului acesteia, atunci se va considera depusă la data inițială.

Totodată, instanțele de judecată nu se pot preocupa de traducerea cererilor înaintate instanței (de chemare în judecată, apel sau recurs) dintr-o altă limbă în limba de stat din simplul considerent că această pretinsă obligație depășește cadrul împuternicirilor de a înlături justiția în mod imparțial și echidistant. Obligația instanței de judecată este de a asigura participanților la proces să ia cunoștință de actele, de lucrările dosarului și să vorbească în judecată prin interpret, în cazul când nu cunosc limba de stat.

În aceste condiții, completul specializat pentru examinarea cauzelor de contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată că Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor”, contrar prevederilor art.26 Cod administrativ, a depus cererea de recurs într-o altă limbă decât cea prevăzută de legislație, fără a anexa traducerea cererii de recurs și nu a lichidat neajunsul în termen, adică până la 26 decembrie 2022, specificat în încheierea din 14 decembrie 2022 a completului specializat pentru examinarea cauzelor de contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

Instanța de recurs consideră că recurenta, Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor”, fiind interesată de soluționarea prezentului litigiu, urma să întreprindă măsurile necesare de a proteja dreptul de acces la instanță, prin

depunerea unei cereri de recurs care să corespundă exigențelor impuse de legiuitor și să înlăture neajunsurile în termenul stabilit de Curtea Supremă de Justiție, în caz contrar intervenind *uno actu* aplicarea, cu titlu de sancțiune procedurală, declararea recursului ca inadmisibil în temeiul art.236 alin.(2) coroborat cu art.26 din Codul administrativ.

Prin urmare, culpa neîndeplinirii actului de procedură în termenul stabilit de instanța de recurs, îi revine în exclusivitate recurentei Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor”, care nu a efectuat nicio acțiune procesuală, după cum sugerează și jurisprudența CEDO, de a-și proteja drepturile de acces la instanță și de a lichida neajunsurile cererii de recurs în termenul procedural, manifestând în acest sens un comportament de rea-credință la folosirea drepturilor sale procedurale.

La acest segment se reține că, exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un anumit cadru, prestabilit de legiuitor, cu respectarea anumitor exigențe, cărora li se subsumează și instituirea unor termene, după a căror expirare valorificarea respectivului drept nu mai este posibilă.

Aici se va menționa, că potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, stabilirea bazei legale a unei acțiuni de către instanță și termenele-limită pentru introducerea unei acțiuni se numără printre limitările permise ale dreptului de acces la o instanță, cu condiția ca acestea să nu restricționeze accesul unei persoane la un tribunal de o manieră care îi afectează chiar esența dreptului sau când nu urmăresc un scop legitim ori nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul care trebuie atins.

În cazul în care instanța de judecată a stabilit un termen în care trebuie efectuate anumite acțiuni procesuale, partea care trebuie să le execute are obligația de a îndeplini aceste acțiuni în termenul indicat în actul de dispoziție judecătorească, iar la utilizarea mijloacelor de comunicare (poșta electronică, oficiul poștal), să se asigure că ele vor ajunge la destinatar cel târziu la momentul stabilit în prealabil de către instanță. O altă abordare va echivala cu o încălcare a termenului de procedură, fixat de instanță.

La acest aspect, Colegiul reține că soluția dată este compatibilă cu standardele înscrise în textul art.6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, or, în jurisprudența sa Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că în situația în care legislația procesuală permite declararea apelului împotriva hotărârii instanței de fond, instanța superioară poate restricționa dreptul la apel în cazurile prevăzute de lege (cauza Tudor-Comerț contra Moldovei, hotărârea din 04 noiembrie 2008, definitivă din 04 februarie 2009).

În circumstanțele menționate, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” împotriva încheierii din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Subsecvent, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează că, recursul depus de Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” nu întrunește condiția de fond și anume, încheierea

contestată, prin care s-a stabilit Asociației Obștești „Protecția Consumatorilor” un termen de 15 (cincisprezece) zile calendaristice de la data notificării prezentei încheieri, pentru înlăturarea neajunsurilor stabilite, nu poate forma obiect al recursului conform capitolului IV al cărții a III din Codul administrativ.

Încheierea din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău contestată de Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor”, nu se supune niciunei căi de atac, fapt menționat expres și de Curtea de Apel Chișinău în dispozitivul respectivei încheieri.

Totodată, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a explica recurenței prin prisma art.241 alin.(3), 236 alin.(2), 233 alin.(1), 211 alin.(1) și art.207 alin.(4) din Codul administrativ că declararea recursului ca inadmisibil în baza temeiului sus-indicat nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași recurent cu aceeași cerere de recurs.

În conformitate cu art.art.26, 230, 236 alin.(2) și art.243 alin.(1) lit.a) din Codul administrativ, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Recursul depus de Asociația Obștească „Protecția Consumatorilor” împotriva încheierii din 19 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, se declară inadmisibil.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Nicolae Craiu

Aliona Miron